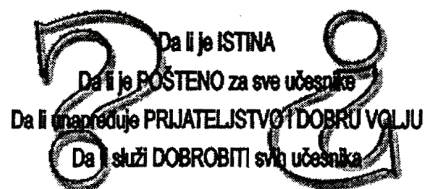

BEOGRAD - STARI GRAD

SERVICE Above Self

ROTARY DISTRICT 2480 2005/2006

Skadarlija 24. juni - dodela priznanja najboljim restoranima i vinima u Srbiji

Dr Lekić prima nagradu u ime zadruge *Pimnice*

BILTEN 353 • 28. jun 2006. godine
sastanci sredom u 20:00 h • hotel Interkontinental

Rotary Club Beograd - Stari Grad

godine, postala aktivni član Rotari kluba Beograd, bila je gospođa Smiljka Soretić, dipl. filolog, upravnik Univrzitetske biblioteke u Beogradu. Potom, početkom 1992. godine u članstvo je primljena Beatris Sauter, predstavnik švajcarske kozmetičke firme *Swiss concept*, a nekoliko godina kasnije, 1995. godine, *Charter* član RK Zemun postala je Kaća Lazarević, dipl. pravnik, itd. Nažalost u 30 klubova u Srbiji i danas ima veoma malo žena, a skoro trećina klubova nema žene kao aktivne članove.

Dr Dejan Cikara

SRPSKI ASTRONOMI I NEBESKI SPEKTAKL U JUŽNOJ TURSKOJ

Milan S. Dimitrijević

Veličanstveni nebeski spektakl - potpuno pomračenje Sunca koje se odigralo 29. marta 2006, unelo je veliko uzbuđenje ne samo među profesionalne astronome, nego i među astronome amatere i druge očarane veličanstvenošću neba i pojava na njemu. Ovaj događaj je privukao posebnu pažnju srpskih astronoma, pošto, ako pogledamo podatke o potpunim pomračenjima Sunca u bliskoj budućnosti, do 2020, nema ni jednog kod koga je zona totaliteta tako pristupačna. Tako na primer potpuno pomračenje Sunca od 1. avgusta 2008, počinje na krajnjem severu Kanade. Zatim Mesečeva senka prelazi najsevernije delove Grenlanda i preko Severnog ledenog okeana stiže u Rusiju, pa preko Sibira odlazi u Kinu gde se pojava završava. Ono od 22. jula 2009. počinje na severu Indijskog poluostrva, a Mesečeva senka prelazi preko Tibeta i drugih delova Kine i nastavlja da se do kraja kreće Pacifikom. I ostala pomračenja u ovom periodu odigravaju

4

se daleko od naše zemlje, na Dalekom istoku u Australiji, Americi i Africi, tako da je ovo bila posebna prilika za mnoge naše ljubitelje nauke o vaseljeni i njenim tajnama.

Nekoliko grupa srpskih astronoma, profesionalaca i amatera, pripremalo se da posmatra kako Mesec potpuno zaklanja Sunce i pretvara dan u noć. Kao moguća mesta posmatranja razmatrani su Turska, Libija i Egipat ali je kod svih na kraju prevagu odnela Južna Turska, odnosno okolina Antalije, velikog grada i letovališta na Sredozemnom moru, antičke Ataleje, koju je osnovao Atal I, veliki vladar Pergamona, u prvom veku pre naše ere.

Ekipa beogradskih astronoma sa Matematičkog fakulteta, Astronomske opservatorije i astronomskih društava "Rudjer Bošković" iz Beograda i "Magelanov oblak" iz Prokuplja u sastavu: prof. dr Žarko Mijajlović, prof. dr Nada Pejović, dr Slobodan Ninković i dr Milan S. Dimitrijević, krenula je 25. marta prema odredištu koje smo izabrali, antičkom gradu i modernom letovalištu Side šezdesetak kilometara istočno od Antalije, gde prolazi centralna linija pojasa širokog oko 200 km u kojoj je pomračenje potpuno. U blizini te linije ono će trajati oko 3,5 minuta. U ovu oblast iz Beograda je autobusom krenula i desetočlana ekipa Astronomskog društva «Ruder Bošković» na čelu sa Vladimirom Nenezićem, iz Valjeva osmočlana ekipa astronomske sekcije društva istraživača «Vladimir Mandić Manda», a iz Vojvodine iz Astronomskog društva «Novi Sad» Jaroslav Francisti zajedno sa osnivačima amaterske astronomske opservatorije «Badža» u Bačkom Petrovcu, Jaroslavom i Miroslavom Grnjom, kao i još nekoliko pojedinaca iz Srbije. Iz «Štaba» u Astronomskom društvu «Rudjer

Bilten 28. jun 2006.

Bošković sa ekipama je neprestano održavao kontakt Milan Jeličić, obavestavajući me: «Ekipa iz «Rudjera Boškovića je prošla Niš,... nalazi se u Denizliju, ... stigla je u Antaliju...». Takođe se raspitivao gde smo da bi druge mogao da obavesti o našem kretanju.

Univerzitet u Ankari i opservatorija u Čanakkaleu organizovali su u čast ove čarovite nebeske pojave naučnu konferenciju «Fizika Sunca i zvezda kroz pomračenje», koja je trebala da omogući astronomima da u očekivanju nebeskog spektakla razmene informacije o svojim rezultatima. Naša ekipa je prijavila za ovaj skup koji se održavao u letovalištu Univerziteta u Ankari, na obali mora blizu Sidea, dva rada. Specijalno na konferenciju, koja im je davala mogućnost i da vide pomračenje, došlo je još nekoliko srpskih astronoma.

Naša ekipa je krenula preko Bugarske, Jedrena sa čuvenom džamijom velikog turskog graditelja Sinana, Dardanela sa gradovima Gelibolu i Čanakkale poprištem velikih bitaka iz Prvog svetskog rata, drevne Troje, male živopisne luke Ajvalika, Izmira sa više od dva miliona stanovnika u kome smo prošli kroz neopisivi saobraćajni kaos, Pamukkalea sa kao sneg belim kamenim čipkastim tvorevinama i kamenim «koritima» punim svetloplavičaste tople vode i antičkim gradom i banjom Hijerapolisom na vrhu i Antalije. U Side, drevni grčki grad i moderno tursko letovalište na obali Mediterana, u antičkoj zemlji Pamfiliji, koji je i blizu mesta održavanja naučne konferencije, stigli smo 28. marta.

Stari grad Side nalazi se na malom poluostrvu okruženom plavim vodama Sredozemlja. Kada se stigne na njegov ulaz, prva stvar koja pleni je veličanstveni antički teatar, koji kao da štiti ulaz u grad. Krenuli smo da tragamo za mestom sa koga ćemo vršiti posmatranje. Posebnu

Bilten 28. jun 2006.

čar davala je mogućnost da se pojava prati u dekoru antičkih hramova pozorišta i drugih objekata. Obišli smo teatar, terme, agoru... Krenuli smo kroz grad smešten medju antičkim ruševinama, prepun namernika i astronoma iz celog sveta, sa bezbroj kafana i restorana punih turista kao usred najveće sezone i radnjica sa svakovrsnom robom. Na kraju glavne ulice, koja ide sredinom poluostrva do njegovog špica, nalazi se spomenik Ataturku i mala luka sa usidrenim barkama, daleko od veličanstvenosti antičkog pristaništa. Restorani sa baštama, većina smešteni u starim otomanskim kućama delimično sagradjenim od drveta, a neki i u ruševinama starogrčkog grada, bili su prepuni turista.

Pošli smo putem oivičenim sa jedne strane morem a sa druge turistima koji su sedeli u baštama restorana, kada se pred nama otvorio veliki prostor na kome su dominirali elegantni mermerni stubovi Apolonovog hrama, Tu su bili i ostaci hrama boginje Atine, dva glavna svetišta starogrčkog grada, ostaci vizantijske bazilike iz petog veka i drugih antičkih gradjevina. Izmedju elegantnih stubova Apolonovog hrama na horizont gde su se spajali nebo i more, pucao je veličanstven pogled. Odmah smo shvatili da smo našli naše mesto posmatranja. Ravne, kao nožem presečene osnovice pojedinih stubova bili su idealno postolje za instrumente. Na ovom prostoru odmah smo uočili nekoliko ljubitelja astronomije koji su već izabrali mesta i počeli da postavljaju instrumente, spremajući se da tu provedu noć u očekivanju glavnog događaja. Kada smo na drugome kraju videli niz kola televizijskih ekipa iz celog sveta sa moćnim satelitskim antenama i medju njima i kola CNN, Rojtersa i ostalih, Nada je odmah rekla da smo na

5

Rotary Club Beograd - Stari Grad

pravom mestu odakle će ovu čarobnu pojavu da prati ceo svet.

Krenuli smo prema hotelu sporednim ulicama. Na mnogo mesta videli smo pojedince i ekipe ljubitelja neba iz različitih zemalja, koje su na terasama pojedinih kuća postavljali i podešavali teleskope, i ostale instrumente.

Ujutro 29. marta, pošli smo još pre devet sati sa instrumentima i priborom ka Apolonovom hramu, bojeći se da kasnije nećemo naći dobro mesto. Pored Apolonovog hrama zatekli smo dosta posmatrača koji su postavljali teleskope. Uočili smo dva postolja antičkih stubova, idealna za postavljanje instrumenata i ogradili ceo prostor kanapom. Tu je bila naša baza i žalili smo samo što nismo poneli srpsku zastavu, da bi je istakli poput naših komšija-posmatrača Nemaca i Slovaka.

U centru antičkog grada, na obali mora, među ostacima slavne antičke grčke kulture okupile su se stotine astronoma, novinara, televizijskih ekipa i radoznalih posmatrača iz celog sveta. Na jednom kraju bila su poredjana brojna televizijska kola sa moćnim satelitskim antenama, a svuda naokolo bilo je mnoštvo posmatrača sa teleskopima, kamerama, fotoaparatom i zaštitnim naočarima.

Jeličić me zove iz «Štaba za koordinaciju» na Narodnoj opservatoriji i obaveštava me o položaju ostalih ekipa. Kaže i da se na Narodnoj opservatoriji na Kalimegdanu pripremaju za posmatranje ali da je vreme oblačno i duva vetar. Uzbudjeno mu pričam da je oko mene more ljudi, stotine teleskopa, televizijske ekipe iz celog sveta, a da se Žarko, Nada, Slobodan i ja nalazimo pored mermernih stubova Apolonovog hrama i da je nebo bez oblačka. Za razliku od Beograda 1999, gde su nekim svojim izjavama odgovorni praktično terali

narod u podruma a ulice gradova bile puste, u blizini naše «baze» okružene nepreglednim mnoštvom sveta bilo je mesto gde su narodu deljene besplatno zaštitne naočare, štampani materijal sa opisom pojave i merama zaštite, kao i mali suveniri. Ispred mermernih stubova Apolonovog hrama bila je postavljena bina na kojoj se odvijao muzički program. Postavili smo dva manja teleskopa a Žarko je podešavao i fotoaparat sa teleobjektivom i zaštitnom folijom. Nada se spremila da beleži vremena snimaka i pomoću GPS (Global Positioning System) uređaja koji je u vezi sa mrežom specijalnih satelita, odredila tačne koordinate naše «baze» (geografska dužina 36° 45.8' a širina 31° 23.2') i nadmorsku visinu (4 metra). Iznenada se pojavio Jaroslav Crnja iz Bačkog Petrovca i rekao da je tu u blizini sa bratom Miroslavom i Jaroslavom Francistijem iz Novog Sada. Otišao sam sa njim da pozdravim Francistiju. Oni su sa ekipom iz Slovačke proveravali postavljene instrumente na velikoj terasi jedne kuće u blizini. «Baš čudno da se sretnemo na najboljem mestu za posmatranje» šalili smo se.

Prvi dodir Mesečevog i Sunčevog lika u 12:38:22, odnosno početak delimičnog pomračenja, označio je žamor i povici onih koji su pomoću instrumenata to mogli da uoče. Između posmatrača sa instrumentima šetali su se oni koji su pokušavali da vide kako «načeti» Sunčev disk izgleda kroz teleskop. Čim bih udovoljio nečijoj molbi odmah se stvarao red onih koji su takodje molili da bace pogled. Pošto se lik Sunca polako kretao u vidnom polju, bila su potrebna stalna podešavanja da se ne bi izgubio, što je omogućavalo da se prekine navala radoznalih posmatrača. Naokolo su se šetali i snimatelji sa TV kamerama i novinari, koji su beležili utiske,

razgovarali sa posmatračima. Lik Meseca sve više prekriva Sunčev disk. Sa juga povremeno počinje da pirka blagi povetarac. Osećamo i da nas Sunce manje prži. Žarko škljoca aparatom, Nada beleži vreme, Slobodan je pored jednog instrumenta a ja pored drugog. Prilazi mi novinar lista «Milijet» Fatih Turkmenoglu. Pita me odakle sam i razgovara samnom o pomračenju. U sutrašnjim novinama mene ubacuje u neku svoju priču i piše da sam bugarski a ne srpski astronom. Postaje sve mračnije. U jednom trenutku Žarko je povikao: «Eno je Venera». Na nebu, iznad Apolonovog hrama, zablistala je zvezda Danica.

Sve je mračnije, počinje komešanje i blagi žamor. Pojavljuje se dijamantski prsten, fenomen kada se Sunčeva svetlost vidi samo na jednom kraju njegovog lika, poput dijamanta na prstenu. Zatim se primećuju Bejljeva zrnca, nazvana po onome ko ih je prvi opisao. Naime pošto rub Mesečevog lika nije idealno ravan zbog planina, kratera i ostalih formacija, kroz «ulegnuća» prosijava Sunce u vidu niza svetlih zrnaca. Žamor je sve jači i pojavu korone u 13:54:59 pozdravljaju povici iz stotina grla i aplauz. Dok iznad starogrčkog hrama sija Sunčeva korona oko crnog lika Meseca oivičenog crvenkastim prstenom, i Venera, povici se smiruju. S obzirom da je Sunce u minimumu aktivnosti njegova korona je manje protegnuta.

Pokušavam da uporedim ovo pomračenje sa onim od 11. avgusta 1999. godine. Ovde smo pored mora koji je veliki toplotni rezervoar i nije bilo tako velikog pada temperature. Mada je prividni osećaj bio da je pad priličan s obzirom da je Sunce prestalo da nas peče sa potpuno čistog neba, temperatura u senci, prema merenjima učesnika konferencije, opala je samo za četiri stepena. Takodje, pošto oko nas nije bilo drveća, već samo

nepregledno mnoštvo ljudi, nije se mogla zapaziti karakteristična igra senki.

Na mobilni mi se javlja Jeličić, i kaže da su zbog vetra i oblaka u Beogradu prekinuli posmatranje. Pojava Sunčevih zraka - novi dijamantski prsten, opet je proprćena povicima i aplauzom. Radoznalci počinju da se razilaze dok astronomi, profesionalci i amateri, ostaju da posmatraju do kraja. Žarko snima, Nada beleži vreme a ja na kraju pokušavam da vizuelno odredim poslednji kontakt likova Sunca i Meseca odnosno kraj događaja koji je nastupio u 15:13:34.

Dosta ljudi je već otišlo. U posetu nam dolaze Jaroslav Francisti i Jaroslav Grnja. Prepričavamo utiske i slikamo se zajedno. Polako pakujemo instrumente i krećemo prema hotelu. Pokušavamo da napravimo izveštaj i Milanu Jeličiću šaljem snimke i tekst u Astronomsko društvo «Rudjer Bošković», pa se kratka informacija pojavljuje u «Politici».

Sutradan nebo nad Sideom je prekriveno gustim oblacima. Da je pomračenje bilo toga dana pitanje je šta bismo videli. Želja nas vuče da još jednom odemo na mesto posmatranja, koje sada, potpuno pusto, ima drugačiji izgled. Obilazimo veoma zanimljiv muzej, smešten u očuvanim rimskim termama i kasnije krećemo ka drugim lepotama antičke Pamfilijske, Aspendoske sa nadaleko slavnim potpuno očuvanim Grčkim teatrom, Pergeu sa velikim stadionom iz drugog veka.

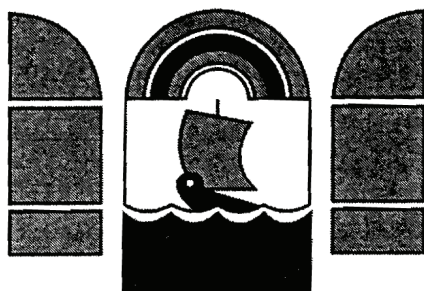
Na putu nazad posećujemo starogrčke gradove Afrodizijas, Efes koji je u antici imao dvesta pedeset hiljada stanovnika i najbolje je očuvani starogrčki grad, predivni Pergamona i Asos sa prekrasnim pogledom na Lezbos.

U Beograd se vraćamo drugog aprila presrećni što smo uspešno posmatrali za mnoge najlepšu nebesku pojavu, potpuno pomračenje Sunca.

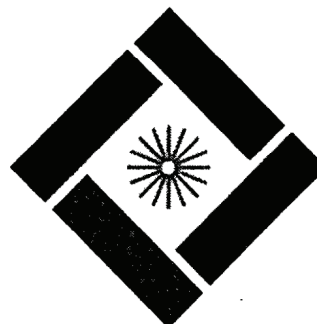
President 2005/2006 Tihomir SIMIĆ	Immediate Past President Radoslav PETROVIĆ	Inc. President 2006/2007 Svetislav MILOVANOVIĆ	Vice President Dragoslav LEKIĆ	Vice President Siniša ZARIĆ	Secretary Milan MARIĆ
Treasurer Velimir PAVLOVIĆ	Sergeant at Arms Kosta KRSMANOVIĆ	Club Service János MESAROS	Community Service Nikola BJORCEVIĆ	International Service Aleksandar GAJIĆ	Publicity Service Iva PERIĆ

SAVET PREDSEDNIKA

Petar Rakin, Dejan Čikara, Milan
Dimitrijević, Milan Jevremović,
Radoslav Petrović, Tihomir Simić

Realizacija: RK Beograd Stari Grad
Maja Tomić; tel/fax: 283 68 15
mobil: 063 81 55 362; tmaya@bitsyu.net
www.rcbgdstgr.org.yu

Urednik Biltena: Dr Dejan Čikara

Dr Tika Simić
predaje dužnost predsednika
sudiji Sveti Milovanoviću

RK BEOGRAD Hotel Hyatt četvrtak 20:00	RK BUDVA Rest. Jadran četvrtak 19:00	RK KRŠEVAC hotel FAM utorak 20:00	RK PALIĆ Mala gostiona sreda 20:00	RK SUBOTICA Hotel Patria utorak 20:00
RK BEOGRAD SINGIDUNUM Aero Klub ponedeljak 19:30	RK ČAČAK hotel Beograd ponedeljak 20:30	RK LESKOVAC Hotel Beograd utorak 20:00	RK PANČEVO hotel Tamiš utorak 20:00	RK ŠABAC Karađorđeva 5 ponedeljak 20:00
RK BEOGRAD INTERNATIONAL Hotel Hyatt četvrtak 12:30	RK ČUPRIJA MORAVA Rest. Stara Čuprija četvrtak 20:30	RK LOZNICA Plavi restoran ponedeljak 20:00	RK PIROT Rest. Golemi most utorak 20:00	RK ZEMUN New Deal Club utorak 20:00
RK BEOGRAD METROPOLITAN Hotel Hyatt utorak 20:00	RK JAGODINA Pizza Hit četvrtak 20:00	RK NIŠ Restoran Sindelić ponedeljak 20:00	RK PODGORICA Hotel Crna Gora sreda 14:30	RK ZRENJANIN hotel Vojvodina četvrtak 20:00
RK BEOGRAD CENTAR Le Petit Piaf četvrtak 20:00	RK KIKINDA Hotel Narvik sreda 20:00	RK NOVI SAD Rest. Playoff ponedeljak 20:00	RK SOMBOR Gerijatrijski centar utorak 20:00	RK VALJEVO Hotel Grand ponedeljak 20:30
	RK KRAGUJEVAC Rest. Doajen četvrtak 20:00	RK NOVI SAD DUNAV Hotel Aleksandar utorak 19:30	RK SREMSKA MITROVICA H. Sirmium utorak 20:00	RK VRŠAC Rest. Pivnica ponedeljak 20:00